

ZA HRVATSKU JAKE SREDNJE KLASE

PROGRAMSKA DEKLARACIJA HRVATSKE NARODNE STRANKE 2004 – 2008.

POLAZNA POZICIJA

Svojim političkim angažmanom u proteklom razdoblju Hrvatska narodna stranka je bitno doprinijela napretku i sazrijevanju hrvatske politike. Stavovi o nužnosti:

- razvoja građanske države političke jednakosti svih građana bez obzira na etnicitet;
- europske orijentacije i institucionalnog ustroja, usmjerene ka članstvu u EU;
- suradnje sa susjedima i zemljama u regiji;
- strategije izlaska iz ratnih i postratnih trauma utemeljene na prepoznavanju, individualiziranju i procesuiranju odgovornosti i krivnje za zločine počinjene za vrijeme rata, unutar definiranih zakonskih normi,

postali su opći standardi u hrvatskoj politici prihvaćeni od svih relevantnih političkih stranaka.

Dugi niz godina HNS je bila jedina stranka koja je jasno i nedvosmisleno branila te pozicije kao temeljne civilizacijske standarde koji ne smiju biti podložni političkom osporavanju. Ustrajnost i nepokolebivost HNS-a na tim pozicijama, usprkos brutalnim napadima i diskvalifikacijama, bitno je doprinijela podizanju razine hrvatske politike i postepenom priklanjanju i drugih političkih stranaka tim pozicijama.

Takav razvoj događaja stavio je i Hrvatsku i Hrvatsku narodnu stranku pred zadaću definiranja sljedećeg koraka, odnosno određivanja temeljnih političkih i razvojnih ciljeva u sljedeće četiri godine.

POLITIČKI CILJEVI

1. Hrvatska ujednačenih šansi

Hrvatsku danas dijele ogromne razlike u stupnju razvijenosti pojedinih regija i županija. Centralizirani model razvoja koji je pretpostavio da će koncentracija bogatstva i snažno jačanje jednog centra postepeno proizvesti efekt prelijevanja tog razvoja i na druge dijelove zemlje, pokazao se promašenim. Izazvao je populacijsko preopterećenje centra koji je privukao stanovništvo iz ostalih dijelova Hrvatske te dramatično zaostajanje ostatka zemlje. Prema podacima Gospodarske komore za prvih devet mjeseci 2003.g., razlike u bruto društvenom proizvodu po stanovniku na razini županija iznosile su 1:19. Točnije, BDP po stanovniku u Sisačko-moslavačkoj županiji iznosio je US\$ 1 045, a u gradu Zagrebu

US\$ 19 125. Ako se, međutim, uzmu u obzir mikroregije unutar županija koje često padaju znatno ispod županijskog prosjeka, razlike su još dramatičnije. U relativno maloj zemlji, otprilike 4,5 milijuna hrvatskih građana razlikuju se po svom životnom standardu i kvaliteti života kao da žive u dvije ili tri vrlo različite države.

Razlike u gospodarskoj razvijenosti za sobom povlače istovjetne ili još veće razlike u: kvaliteti osnovnog i srednjeg obrazovanja; vrtića, jaslica i drugih predškolskih ustanova; zdravstvenih usluga; vodovoda, kanalizacije, lokalnih cesta i ostale komunalne infrastrukture; kulturne ponude, pa i razine zaštite temeljnih ljudskih prava i sloboda. Slučajnost mjesta rođenja već u startu građaninu Hrvatske daje 19 puta manje šanse za uspjeh, solidno obrazovanje, zaposlenje i pristojni životni standard u odnosu na njegova sugrađanina istih sposobnosti, koji se slučajno rodio u nekom drugom dijelu Hrvatske.

Ovako neujednačen razvoj nije samo prijetnja jedinstvu i koheziji zemlje, već direktno sprječava veću stopu rasta i daljnji razvoj zemlje.

Jedan od temeljnih političkih ciljeva u sljedeće četiri godine je uspostavljanje modela razvoja Hrvatske ujednačenih šansi za sve njezine građane. Time se postiže veće jedinstvo zemlje, snažniji razvoj te bogatije i pravednije društvo. Sa 1:19, razlike u BDP-u u prvoj fazi treba smanjiti na 1:10, a u drugoj fazi na 1:6. Jasno da to ne znači smanjivanje BDP-a po stanovniku u razvijenijim dijelovima zemlje, već poticanje i ubrzavanje razvoja slabije razvijenih.

Šest je temeljnih instrumenata države za smanjivanje razlika u razvijenosti, standardu i kvaliteti života unutar Hrvatske.

a) Gospodarska i poreska politika

- Definiranje i stimuliranje onih tipova poduzetništva i gospodarske aktivnosti koji imaju najveće izgleda za uspjeh u svakoj regiji, kao i u mikroregijama;
- Veća decentralizacija i povećanje autonomnih fiskalnih prihoda jedinica lokalne i regionalne samouprave;
- Razrada modela javno-privatnog partnerstva na državnoj i lokalnoj razini, naročito u onim područjima usluga i izgradnje infrastrukture koja su tradicionalno u nadležnosti države, odnosno lokalne samouprave;
- Razrješavanje statusa i stavljanje u funkciju poljoprivrednog zemljišta i nekretnina koji su zbog neriješenih i kompliciranih vlasničkih odnosa dugi niz godina izvan funkcije i upotrebe;
- Jedinstvena i osmišljena zemljišna politika, model zaštite i razvoja obalnog pojasa te zaštita krajolika od posebnog interesa za razvoj zemlje.

Instrumenti u ovoj kategoriji detaljnije su razrađeni u gospodarskom dijelu ovog Programa.

b) Obrazovanje

Neujednačena kvaliteta nastave, uvjeti u kojima se nastava odvija i različiti kriteriji vrednovanje znanja doveli su do toga da učenici istog razreda i istih ocjena u školama u različitim dijelovima zemlje imaju dramatično različitu razinu znanja.

Financiranje nastave u školama mora se sastojati od dva temeljna dijela: fiksnog dijela financiranja temeljnih uvjeta kvalitetne nastave (osnovna kabinetska nastava, informatičko

opismenjivanje, strani jezici i sl.) koji moraju biti ujednačeni u svim istovrsnim školama u zemlji; definiranog jednakog iznosa po učeniku osnovne odnosno srednje škole, bez obzira na proračun jedinica lokalne ili regionalne samouprave. Za male, područne škole s malim brojem učenika financiranje treba posebno prilagoditi okolnostima.

Treba ustrajati na stalnom i bliskom povezivanju osnovnih i srednjih škola s institucijama, udruženjima i pojedincima iz područja znanosti i visokog obrazovanja.

Također je potrebno uspostaviti sustav vrednovanja obrazovnog procesa na svim razinama. Nakon dugog razdoblja raznoraznih slobodnih procjena, neophodno je započeti s objektivnim vrednovanjem svih sudionika u obrazovnom sustavu, s ciljem uspostave i održavanja sustava vrijednosti unutar sustava obrazovanja, što će se pozitivno odraziti i na hrvatsko društvo u cjelini.

HNS se zalaže za pluralizam te privatnu inicijativu u odgoju i obrazovanju. Privatne odgojno-obrazovne ustanove moraju, poput državnih, biti redovito podvrgavane objektivnom vrednovanju kako bi se i u njima zadržala zadovoljavajuća kvaliteta rada.

Zbog neadekvatnosti nastavnih programa i udžbenika potrebno je pristupiti njihovoj temeljitoj stručnoj reviziji. U tom opsežnom interdisciplinarnom zadatku moraju ravnopravno sudjelovati eminentni znanstvenici, metodičari, učitelji i profesori.

Sredstva koja se izdvajaju za obrazovanje iz državnog proračuna nedovoljna su, a to direktno utječe na srozavanje kvalitete obrazovnog procesa. Stoga je nužno hitno pronaći modele i izvore financiranja kojima bi se omogućilo obnavljanje i opremanje školskih prostora, ali i izgradnja novih. Javno-privatno partnerstvo je ovdje model koji se pokazao izrazito uspješnim u Velikoj Britaniji i Irskoj.

Loša kvaliteta obrazovanja jedan je od bitnih uzroka trajnog zaostajanja neke regije i povećavanja nejednakosti u šansama za kasniji uspjeh. U tom smislu obrazovanje je za Hrvatsku i strategija gospodarskog razvoja. Pristup jednako kvalitetnom obrazovanju na osnovnoškolskoj i srednjoškolskoj razini nužna je i nezaobilazna pretpostavka ujednačenih šansi za sve.

c) Visoko obrazovanje i znanost

Postoji vrlo jasna veza između razvijenosti neke zemlje i obrazovnih potencijala njenog stanovništva. Hrvatska danas ima 11.35% više ili visoko obrazovanog stanovništva starijeg od 15 godina. Europski prosjek je 25%, a zemlje koje se ubrzano razvijaju trebaju barem 30%. Hrvatska narodna stranka smatra da budućnost Hrvatske ovisi o znanju i sposobnosti svih društvenih struktura da znanje iskoriste za razvoj. Znanje i obrazovanje moraju postati glavni pokretači razvoja te u skladu s tim hrvatska sveučilišta trebaju preuzeti veliki dio odgovornosti za razvoj društva. Moraju se angažirati na privlačenju izravnih stranih ulaganja da bi se osiguralo zapošljavanje ljudi koje obrazuju te na taj način preuzeti brigu o gospodarskom razvitku zemlje. Da bi sveučilišta mogla preuzeti takvu ulogu nužna je promjena položaja znanosti i visokog školstva u društvu, što se može postići samo uspostavljanjem pune sveučilišne autonomije.

Osim toga, za Hrvatsku je nužno uspostaviti mrežu visokoškolskih institucija koje će pokrivati cijelu zemlju. Na taj način se šansa za visoko obrazovanje i pristup tim institucijama

omogućava puno većem dijelu mlade populacije u dobi između 18 i 25 godina. Posebno je važno povećavanje učinkovitosti sustava visokog školstva, odnosno povećavanje broja studenata koji upisuju studij. Kako taj proces ne bi rezultirao rušenjem kvalitete i standarda u visokom obrazovanju, nužno je uspostaviti jedinstveni nacionalni sustav za unapređenje kvalitete, odnosno certificiranje visokoškolskih programa po jedinstvenim kriterijima za cijelu zemlju.

Treba uspostaviti i mrežu znanstvenih i primijenjenih instituta koji će, obzirom na veličinu zemlje biti komplementarni, a ne konkurentski. Takvi instituti moraju biti povezani s visokoškolskim institucijama, ali i s privredom u svojoj regiji.

Razvoj znanosti treba se isključivo temeljiti na načelima izvrsnosti, a hrvatski sustav znanosti mora se aktivno uključiti u izgradnju Europskog istraživačkog prostora te nikako ne smije ostati izvan mreža i projekata koji se kreiraju u Europi. Ne manje važan razlog za reformiranje visokog školstva je činjenica da stvaranje Europskog prostora visokog obrazovanja treba biti dovršeno do 2010. godine te su stoga potrebne strukturne reforme da bi hrvatski sustav bio kompatibilan s europskim.

d) Kulturna politika

Načela kulturne politike HNS-a temelje se na modernom razumijevanju kulture kao širokog skupa različitih djelatnosti, od načina svakodnevnog života kao što su kultura stanovanja ili prehrane, do tradicionalno poimanih umjetnosti poput likovnosti, književnosti, kazališta, glazbe, filma itd. Takvo shvaćanje kulture poima kao integralni dio čovjekova života, a ne kao zasebnu djelatnost koja predstavlja povlasticu elite.

HNS će se svojom kulturnom politikom posebno zalagati za:

- poimanje kulture kao razvojne djelatnosti, a ne kao potrošnje te u skladu s tim uvođenje kulturnog managementa u kulturne institucije, pri čemu se kulturna djelatnost vidi kao gospodarski potencijal, posebno u području kulturnih industrija kao što su izdavaštvo, filmska proizvodnja te proizvodnja nosača zvuka;
- stvaranje ravnopravnih uvjeta za razvoj institucionalne i izvaninstitucionalne kulture, odnosno stvaranje "kulturnog tržišta";
- omogućavanje jednakog sudjelovanja u kulturi za sve građane, bilo kao njenog potrošača, bilo kao proizvođača;
- transparentnost u odlučivanju i financiranju u kulturi (autonomija u odlučivanju, dostupnost podataka na Internetu);
- povezivanje kulture sa znanošću i obrazovanjem te s turizmom, u pravcu razvoja kulturnog turizma.

Poseban naglasak HNS stavlja na razvoj kulture mladih i urbane kulture kojima se omogućava izražavanje najrazličitijih estetskih opcija u suvremenu društvu, s ciljem oblikovanja različitih kulturnih identiteta; od lokalnih i regionalnih, do suburbanih ili manjinskih.

Naročito bitnim smatramo stvaranje međunarodnih kulturnih i umjetničkih veza i predstavljanje vrhunskih dometa svjetske umjetnosti u Hrvatskoj, jer se upravo tim međusobnim odmjeravanjem estetskih vrijednosti stvaraju uvjeti za razvoj kulture u Hrvatskoj.

e) Nova javna uprava

Nova javna uprava je utemeljena ne pretpostavci funkcionalne države koja je servis građana i služi zadovoljavanju njihovih potreba. Razvijena i efikasna javna uprava danas je zamašnjak razvoja, privlačenja investicija i približavanja Europskoj uniji. Pri određivanju ciljeva javne uprave na umu treba imati osnovno načelo njezina rada, a to je usmjerenost na korisnika (građanina). Da bi javna uprava ispunila svoj osnovni cilj te postala jeftini, brzi i efikasni servis građana potrebno je ispuniti nekoliko uvjeta. Prije svega, javna uprava mora biti utemeljena na proizvodnom pristupu – usluga je proizvod, a učinkovitost se procjenjuje prema kvaliteti i dostupnosti tih proizvoda. Drugi uvjet je obrazovano i kompetentno osoblje, koje je presudno za funkcioniranje javne uprave. Zbog toga građani imaju pravo zahtijevati njihovu potpunu profesionalnost. Sljedeći uvjet je transparentnost podataka o i u javnoj upravi te vodoravna i okomita decentralizacija javne uprave utemeljena na načelu supsidijarnosti – upravni poslovi trebaju se obavljati na onoj razini koja ih može obaviti s najvišim stupnjem kvalitete. Nezaobilazan element je potpuna informatizacija javne uprave te njena neovisnost od politike i otpornost prema političkim pritiscima.

Za ovakav pristup javnoj upravi nužno je da njezini standardi, kvaliteta i uslužnost budu ujednačeni u cijeloj zemlji, a ne prepušteni arbitrarnoj volji činovnika koji u pojedinim lokalnim sredinama ovaj servis države mogu pretvoriti u teror nad društvom. Ujednačenost kvalitete javne uprave ključni je instrument modela razvoja ujednačenih šansi.

f) Vladavina prava i pravosuđe

Neefikasno, sporo pravosuđe jedan je od glavnih problema Hrvatske. Na hrvatskim sudovima, posebno u Zagrebu, Splitu i Rijeci, stoji oko milijun neriješenih predmeta uz konstantno povećanje priljeva novih. Iznimno loše stanje hrvatskog pravosuđa stvara velike probleme hrvatskim građanima te onemogućava ili bitno otežava funkcioniranje svih društveno-političkih te gospodarskih procesa u Hrvatskoj. Stoga je temeljita reforma pravosuđa koja će proizvesti brzo, efikasno i racionalno pravosuđe koje će biti garant efikasnog funkcioniranja države vladavine prava, apsolutan prioritet. Nizom zakonskih i praktičnih mjera moguće je riješiti ogromne zaostatke predmeta na hrvatskim sudovima, a pritom je od posebne važnosti osiguravanje potpune informatizacije pravosuđa, uključujući zemljišne knjige. U cilju povećanja kvalitete i efikasnosti sudova, potrebno je uspostaviti sustav kontrole nižih sudova i državnih odvjetništava od strane viših te stvoriti sustav promocije kadrova i rane eliminacije neuspješnih. Stalnost sudačke funkcije ne može biti garantirana onima koji ne ostvaruju niti donji prag potrebne kvalitete i kvantitete rada. Također je potrebno racionalizirati mrežu sudova i državnih odvjetništava te poboljšati materijalnu bazu pravosuđa.

Osim što je uspostava vladavine prava načelni problem u Hrvatskoj, situacija je dodatno otežana činjenicom da je razina funkcioniranja pravne države vrlo raznolika i neujednačena ovisno o regiji i dijelu zemlje. Time se uvode dodatne razvojne nejednakosti, pa i različite razine zaštite individualnih ljudskih i građanskih prava.

2. Nova socijalna politika

Socijalna politika kao tema i kao razrađeni bitni dio državne politike gotovo se potpuno izgubila iz hrvatske javnosti. Ukupna socijalna skrb u Hrvatskoj utemeljena je na pogrešnoj i štetnoj pretpostavci sadašnje Vlade da je socijalna skrb oblik državnog milosrđa. Bez ikakve ideje o sustavnoj socijalnoj politici koja bi postepeno dovela do smanjenja siromaštva i bez razumijevanja osnovne svrhe ove vrste interveniranja u socijalni položaj grupa i pojedinaca, Vlada po vlastitu iskazu izjednačuje funkciju i ciljeve državne socijalne politike s funkcijom Caritasa. Socijalna politika države i dobrotvornih organizacija kakav je Caritas, po definiciji se, međutim, nalaze na suprotnim stranama spektra interveniranja u socijalno-ekonomsku raslojenost društva. Glavna zadaća institucija kakav je, primjerice, Caritas jeste upravo milosrđe, odnosno ublažavanje posljedica siromaštva, teškoća proizašlih iz invalidnosti, pružanje utočišta beskućnicima i gladnima i to uz pomoć mobiliziranja individualne solidarnosti građana koji mogu i žele pomoći. Kroz tu svoju funkciju, takve organizacije ne samo da olakšavaju život mnogim pojedincima, već i doprinose razvoju društvene svijesti o potrebi solidarnosti i kooperacije, a ne samo kompeticije.

Socijalna politika države, s druge strane, kao svoju osnovnu zadaću ima otklanjanje uzroka siromaštva, beskućništva i gladi te osiguravanje, putem svoje intervencije, temeljne građanske jednakosti za sve, bez obzira na posebne potrebe ili bilo koji oblik otežane participacije u društvu. Među temeljnim funkcijama i razlozima za postojanje države, uz monopol na nasilje, svakako je i osiguravanje građanske jednakosti. Bez te jednakosti moderna država ne može funkcionirati, a socijalna politika jedan je od bitnih korektivnih instrumenata nejednakosti, proizašlih bilo iz siromaštva, bilo iz posebnih potreba zbog prirođenih ili stečenih fizičkih poteškoća, životne dobi, reproduktivne funkcije i sl. Socijalna politika je primarno način osiguravanja uvjeta u kojima svatko ima slobodu izbora i osobnu autonomiju. Država koja ne osigurava građansku jednakost nije bezosjećajna, već disfunkcionalna država – država koja ne služi svojoj svrsi. Ovako definirana socijalna politika nužno je usko povezana s razvojem i gospodarskim rastom.

Glavni ciljevi i instrumenti socijalne politike u ovom razdoblju su:

a) Zapošljavanje i samozapošljavanje

Funkcionirajuće i uspješno gospodarstvo najefikasniji je instrument socijalne politike u borbi protiv uzroka siromaštva. Zato ona jeste i mora biti usko povezana s gospodarskom politikom. U okviru institucionalnih reformi koje su ovdje naročito značajne je i reforma i redefiniranje Zavoda za zapošljavanje, koji na sebe mora preuzeti ulogu aktivnog praćenja tržišta rada i organizirati prekvalifikacije nezaposlenih u skladu s potrebama tržišta.

b) Jednakost muškaraca i žena

Izjednačavanje šansi muškaraca i žena za uspješno obrazovanje i zapošljavanje, pretpostavka je uspješnog razvoja. Politika koja je uvela mogućnost trogodišnjeg porodiljnog dopusta za žene primjer je prebacivanja odgovornosti s države na obitelj, tj. na majku. Bez obzira što ubire poreze, država ovim potezom pokušava sa sebe skinuti odgovornost za osiguravanje kvalitetnih institucija predškolskog odgoja i tu svoju obvezu prebacuje na majku. Takav zakon u startu diskvalificira svaku mladu ženu koja je u konkurenciji za zaposlenje s muškim kolegom.

Umjesto toga država mora prihvatiti vlastitu odgovornost za osiguravanje jaslica i vrtića. Porodiljni dopust od 12 mjeseci treba podijeliti u dva dijela i omogućiti da drugi dio koriste bilo otac, bilo majka.

c) Jednakost invalida

Treba hitno zakonski izmijeniti sadašnju neprihvatljivu situaciju u kojoj se visina invalidnine ili invalidske mirovine određuje prema porijeklu invaliditeta, a ne prema stupnju invaliditeta i osnovnim potrebama koje iz toga proizlaze.

Svi invalidi, bez obzira jesu li im poteškoće prirodne, nastale kasnije kao rezultat bolesti, zadobivene na radu, u prometnoj ili sličnoj nesreći ili u ratu, moraju imati pravo na jednaki iznos financijske potpore od države, koji se određuje temeljem stupnja invalidnosti.

d) Jednako pravo na djetinjstvo

Nedopustiva je situacija u kojoj tisuće ljudi žele usvojiti dijete, a istovremeno su sirotišta puna napuštene djece i djece bez roditelja. Hitno treba pojednostaviti i liberalizirati zakonodavstvo koje regulira usvajanje djece uključujući i mogućnost da žena, bez obzira je li udata ili ne može usvojiti dijete.

Država mora preuzeti odgovornost za provođenje vlastitih zakona i sudskih odluka i ne smije probleme proizašle iz vlastite nesposobnosti i neefikasnosti rješavati dodatnim opterećenjima poreskih obveznika. Primjer za to je osnivanje državnog alimentacijskog fonda. Njegovim osnivanjem država priznaje i miri se sa činjenicom da nije u stanju provoditi odluke sudova pa umjesto da korigira tu svoju nesposobnost, nameće poreskim obveznicima još jedno financijsko opterećenje. Na taj način sama ignorira odluke sudova i pristaje na vlastitu neefikasnost. Pravo na financijsku potporu roditelja neotuđivo je pravo svakog djeteta i država mora osigurati instrumente za rigorozno provođenje tog prava.

e) Jednakost u pravu na zdravstvenu zaštitu

Zdravstvena zaštita je bitna komponenta socijalne politike. Postojeće socijalno zdravstvo kontinuirano slabi, država ga stalno reducira i nameće mu sve veća ograničenja jer sama nije u stanju financirati rastuće potrebe. Takva politika nužno vodi ka sve većim razlikama u dostupnosti kvalitetnih zdravstvenih usluga između onih koji mogu platiti privatne usluge i onih koji ovise o državi. Postojeći model, koji zdravstvo tretira kao potrošnju, drastično ograničava mogućnost kombiniranja rada u privatnoj praksi i u socijalnom zdravstvu i koji financira zdravstvo isključivo iz proračuna, može samo nastaviti proces smanjivanja broja usluga i njihove kvalitete.

Zato je upravo zdravstvo ono područje u kojem treba razvijati javno-privatno partnerstvo. To omogućava tretiranje zdravstva kao razvojne grane u Hrvatskoj. Takav razvojni karakter zdravstvenog sektora omogućava sam geopolitički položaj Hrvatske i niz faktora koji iz njega proizlaze, bilo izravno ili neizravno: geoklimatske pogodnosti, pozicija u geografskom centru Mediterana i Europe, turistička orijentacija hrvatske privrede, ekološki čisti prirodni i prostorni resursi, medicinska i zdravstvena tradicija, edukacijski kapaciteti i drugo.

U cilju preobrazbe zdravstva u smjeru razvojne strategije potrebno je reorganizirati i modernizirati zdravstveni management, osigurati pravno transparentnu privatizaciju te

poticati razvoj privatnog sektora u zdravstvu. Modele poticajne politike za ovaj koncept treba posebno razvijati na otocima, turističkim i lječilišnim destinacijama te područjima malograničnog prometa.

Država mora osigurati preventivnu i primarnu zdravstvenu skrb te hitnu medicinsku pomoć za sve građane te za turiste, dok je sekundarnu i tercijarnu zdravstvenu skrb za sve građane i strane državljane potrebno osigurati kroz slojevite modele zdravstvenog osiguranja i oblike javno-privatnog partnerstva u razvijanju zdravstvene infrastrukture i usluga.

U svrhu ublažavanja problema koji nastaju zbog rapidnog starenja populacije, hitno je potrebno proširiti kapacitete ustanova skrbi za starije te hospicija, što treba organizacijski i financijski premjestiti iz segmenta tzv. akutnih zdravstvenih ustanova.

Novi model zdravstva kreira autonomne prihode u zdravstvu, privlači privatno investiranje i stvara temelj za oporavak socijalnog zdravstva i dostupnosti kvalitetne zdravstvene zaštite za sve građane.

3. Što je za Hrvatsku Europska unija

Glavna prednost približavanja Hrvatske Europskoj uniji te članstvo u Uniji nije ulazak Hrvatske u jedan ekskluzivni klub. Primarni interes i ciljevi Hrvatske u tom procesu su dvojaki:

a) Model, lista i redosljed reformi koje treba provesti u zemlji

Cilj je osigurati da institucionalna definiranost i sigurnost, gospodarska dinamičnost i uspješnost, garancija građanskih prava i sloboda i kvaliteta života u Hrvatskoj budu na razini, barem prosjeka zemalja Unije. Pri tome su kriteriji, zakonska regulativa i institucije unutar EU putokaz za reforme koje treba provesti u Hrvatskoj kako bi funkcioniranje države i kvaliteta života postepeno dosegli razinu usporedivu s onima jedne Nizozemske ili Irske.

b) Značaj temeljnih ciljeva EU u regiji Jugoistočne Europe

Europska unija, odnosno multilateralne institucije koje su joj prethodile originalno su zamišljene kao:

- izlazna strategija iz konflikta nakon II. svjetskog rata za zemlje Zapadne Europe;
- način dugoročnog stabiliziranja država i institucija u Zapadnoj Europi;
- trajno sprječavanje i onemogućavanje konflikta između tih država u budućnosti.

Za Jugoistočnu Europu ti ciljevi su još uvijek vrlo aktualni i zemlje u regiji na njih nisu pronašle zadovoljavajuće odgovore.

Ova druga temeljna svrha približavanja Hrvatske EU znači preuzimanje i prilagođavanje postojećim uvjetima strategija koje su korištene u stvaranju EU i njihova primjena na vlastitu regiju, odnosno na definiranje odnosa sa susjedima i drugim zemljama Jugoistočne Europe. Hrvatska po svom položaju, stupnju razvoja i stabilnosti, mora na sebe preuzeti ulogu inicijatora i jednog od glavnih kreatora modela suradnje u regiji, multilateralnih institucija i

garancije stabilnosti, koje su pretpostavka napretka za sve zemlje. Nestabilno i siromašno susjedstvo prepreka su razvoju i same Hrvatske. Zato Hrvatska mora poticati stvaranje multilateralnih gospodarskih, kulturnih i obrazovnih institucija u regiji i preko posebne agencije učiniti dostupnima hrvatska iskustva u gospodarskim, zakonskim i institucionalnim reformama. Putem tih mehanizama Hrvatska će, zajedno s drugim zemljama u regiji, preuzeti na sebe odgovornost za ostvarenje onih ciljeva koje su tvorcii EU osigurali za Zapadnu Europu. Samo po sebi članstvo u EU neće ostvariti te ciljeve. Ono je samo putokaz za izgradnju vlastite izlazne strategije iz konflikta i dugoročne stabilnosti u našem dijelu Europe.

Kao bitni garant stabilnosti Jugoistočne Europe Hrvatska dobiva i bitno veći značaj na europskom i širem međunarodnom planu, koji joj inače, obzirom na njezinu snagu i veličinu, ne bi pripadao.

U sljedeće četiri godine suradnja i preuzimanje vodstva u stabiliziranju ove regije moraju biti glavna hrvatska strategija približavanja EU.

4. Politička kultura građanskih sloboda

Hrvatska se u posljednje četiri godine koncentrirala na ispunjavanje političkih kriterija za članstvo u EU, što je u našem slučaju gotovo isključivo značilo povratak i reintegraciju izbjeglica i prava etničkih manjina. Nesporno je da su to dvije izrazito važne zadaće i pretpostavka za funkcioniranje Hrvatske kao normalne građanske države. Međutim, istovremeno je zanemarena i potisnuta važnost drugih građanskih sloboda koje su garancija mogućnosti slobode pojedinca u državi. Potpuna religijska sloboda, ali i sekularizacija države u temeljima su slobodnog demokratskog društva. Pojedini zakonski akti, ali još više proizvođenje javnog mnijenja i javnog pritiska dovelo je do sužavanja i ograničavanja slobode u poduzetništvu, obrazovanju, kulturnom stvaralaštvu te do ograničavanja slobode izbora životnog stila i slobodnog odlučivanja o rađanju djece.

Za slobodno društvo nužno je kontinuirano razvijanje kulture individualnih građanskih sloboda. Ciljevi su:

a) Sloboda poduzetništva

Unutar jednoznačnih zakonskih okvira, spriječiti monopol i omogućiti slobodnu tržišnu utakmicu i samoregulaciju.

b) Sloboda obrazovanja

Svakome mora biti dostupno obrazovanje na svim razinama, od predškolske do sveučilišne. Obrazovanje mora uključivati široko, kako znanstveno i filozofijsko, tako i religijsko obrazovanje i ne smije biti ograničeno na jednu ideologiju ili jednu religiju.

c) Sloboda izbora životnog stila

Izbor životnog stila, uključujući i slobodu izbora punoljetnog suglasnog partnera, mora biti prepušten slobodnoj odluci pojedinca. Iako je već J. S. Mill smatrao to jednom od temeljnih sloboda u društvu, one su najčešće osporavane. U društvu koje ne razvija kulturu građanskih sloboda, postoji velika opasnost da se i one slobode koje su garantirane zakonima, ograniče ili potpuno izgube zbog pritiska javnog mišljenja koje može prijeći i u fizičko nasilje.

d) Sloboda odlučivanja o rađanju djece

Sloboda u planiranju obitelji i odlučivanju o rađanju djece koja je često osporavana, jedna je od temeljnih sloboda. Ograničavanje ove slobode je najčešći put kojim država počinje zadirati u autonomnu sferu pojedinca i na taj način otvara put dominaciji države nad privatnosti i mogućnosti totalitarizma.

Koliko god ove slobode izgledale partikularne i vezane za pojedine kategorije građana, one su de facto glavna brana degradaciji u autoritarne režime i dominaciji totalitarnih vrijednosti u društvu. Na taj način, garantirajući slobodu za neke, država i društvo osiguravaju slobodu za sve.

5. Posebne teme

a) Obrana i nacionalna sigurnost

Obzirom na njen geopolitički položaj i vanjskopolitičku orijentaciju, RH i dalje mora biti nezaobilazan i stabilan partner za provedbu demokratskih inicijativa na prostoru Jugoistočne Europe. Hrvatska je visoko odgovoran regionalni čimbenik sigurnosti, zauzima vrlo važno mjesto u regionalnim geopolitičkim strukturama i ima potencijale za utjecaj na budući razvoj susjednih država i područja, posebice kroz nastavak demokratske tranzicije i razvoja dobrosusjedskih odnosa. Samu nacionalnu sigurnost potrebno je sagledavati kao multidisciplinarno područje. To u prvom redu podrazumijeva napuštanje tradicionalnog pristupa koji stanje nacionalne sigurnosti jedne zemlje razmatra isključivo kroz veličinu i sposobnost njenih oružanih snaga i prihvaćanje multidisciplinarnog karaktera tog područja, imajući na umu prvorazredan cilj sustava nacionalne sigurnosti – omogućavanje nesmetanog razvoja i djelovanja državnih institucija i institucija civilnog društva.

Svoju punu zaštitu i promociju RH može doživjeti samo u sklopu zajedničkog djelovanja u različitim međunarodnim organizacijama te stoga mora i dalje ustrajati na stvaranju pretpostavki koje su potrebne za ulazak u NATO, kao jednog od najvažnijih ciljeva sigurnosne, vanjske i obrambene politike zemlje te kao garanta transparentnosti i depolitizacije vojske te cjelokupnog sustava obrane za hrvatske građane.

Zalažemo se za praćenje trendova razvoja oružanih snaga koji podrazumijevaju postupnu profesionalizaciju vojske s konačnim ciljem ukidanja vojne obveze. Međutim, trenutno je za Hrvatsku optimalno uvođenje manje vojne organizacije kompatibilne zapadnim standardima, a potpuna profesionalizacija vojske bit će moguća tek kad RH postane članicom NATO-a.

b) Branitelji

Problemima branitelja Domovinskog rata ne može se pristupiti pojedinačno na temelju parcijalnih rješenja koja ih kategoriziraju kao socijalni problem. Temeljem objektivnog istraživanja potrebno je stvoriti sveobuhvatnu sliku o njihovom točnom broju, položaju i problemima te na bazi takvog uvida formirati detaljne strategije njihove potpune društvene reintegracije, kroz sustav prekvalifikacija, školovanja, podrške pri zapošljavanju i poduzetništvu i ostalih načina njihova uključivanja u aktivni društveni život. Institucije invalidnina i mirovina trebaju se primjenjivati tek u krajnjem slučaju radne nesposobnosti, a invalidnost je potrebno posebno kategorizirati. Status branitelja dragovoljaca potrebno je pravno-formalno odvojiti od statusa mobiliziranih branitelja. Polazeći od stava da je

pravedno dodijeljena pomoć ponos i čast svakom branitelju, HNS se zalaže da podaci o dodijeli mirovina, stanova, kredita i ostalih vidova pomoći budu javni.

c) Mladi

Mladi u dobi od 18 do 30 godina danas su u Hrvatskoj u nepovoljnom položaju. Susreću se, prije svega, s problemima pri zapošljavanju i rješavanju stambenog pitanja. Istodobno njihov društveni i politički utjecaj je zanemariv te upravo oni najviše osjećaju posljedice i slabosti obrazovnog sustava koji nije usklađen s potrebama društva i obrazovnim standardima naprednih zemalja EU.

S ciljem poboljšanja socio-ekonomskog položaja mladih, HNS će se posebno zalagati za:

- poticanje i izgradnju poduzetničkog duha mladih kroz formiranje posebnog sustava potpore mladim poduzetnicima te pokretanje niza projekata usmjerenih na zapošljavanje mladih;
- nastavak realizacije Programa poticane stanogradnje;
- reformu sustava znanosti i visokog školstva prema standardima razvijenih zemalja EU
- ubrzano strukturno prilagođavanje standardima EU, što će omogućiti veću mobilnost mladih u zapošljavanju i obrazovanju;
- pomlađivanje sustava javne uprave kroz zapošljavanje mladih, sposobnih i odgovornih stručnjaka;
- informiranje mladih o njihovim pravima, uključujući i pravo da biraju i budu birani na izborima;
- izgradnju povjerenja između mladih i društvenih i političkih institucija kroz veću uključenost mladih u procese društvenog odlučivanja i njihov veći utjecaj na političke procese na svim razinama;
- edukativne programe u cilju suzbijanja zlouporabe psihoaktivnih droga te promocije zdravih stilova života.

d) Sport

Postojeći zakonski propisi kojima se u Hrvatskoj uređuje sportska djelatnost u najvećoj mjeri ne odgovaraju potrebama suvremenog sporta. Niz značajnih pitanja sporta važećim propisima je zanemareno ili neprikladno uređeno. HNS se zalaže za izmjene postojećeg ili donošenje novog Zakona o športu, s posebnim naglaskom na:

- suradnju i jasno definiranje nadležnosti između vladinih i nevladinih tijela sporta;
- aktivno stvaranje partnerstva u Europi;

- definiranje i razgraničenje amaterskog i profesionalnog sporta, odnosno amaterskih i profesionalnih klubova. Postojeća situacija dovodi do mnogih nesporazuma te pogoduje širenju raznih negativnosti u sportu;
- bolju regulativu stručnih poslova u sportu, odnosno precizno zakonsko definiranje Kineziološkog fakulteta kao jedine ustanove koja vrši izobrazbu i osposobljavanje kadrova u sportu;
- definiranje uvjeta pod kojima se obavlja sportska djelatnost i pružanje usluga u sportu. Ovo je posebno važno zbog mogućnosti otvaranja novih radnih mjesta, samozapošljavanja, posebice zbog velike nezaposlenosti stručnog kadra u sportu i kineziologiji;
- rješavanje statusa školskog sporta, odnosno sporta djece i mladeži kao baze amaterskog, a potom i profesionalnog sporta. Neriješeno je niz pitanja, što stvara pravne problema (statusi, registracija, pitanje školskih sportskih saveza), a kod mogućnosti sponzorstava, doniranja i drugih oblika financiranja školskih klubova postojeći propisi poprilično su rigidni;
- uvođenje pojma sportske rekreacije pod krilaticom «Sport za sve» u zakonske propise te stvaranje uvjeta za izgradnju većeg broja sportskih objekata s ciljem povećanja sportske aktivnosti građana;
- bolju zaštitu sportaša i bolju regulaciju doping kontrole.

e) Religijska suradnja i tolerancija

HNS se zalaže za potpunu vjersku slobodu, te za međureligijsku suradnju, dijalog i toleranciju. Religija i vjera individualno su i intimno iskustvo duhovnosti, a vjerske zajednice nisu samo zajednice vjernika već i društvene institucije u čijoj je naravi promicanje i održavanje pojedinih religijskih ustanova.

Ulogu vjerskih zajednica HNS sagledava u njihovu doprinosu nastojanjima da se u društvu eliminiraju svi oblici netolerancije i diskriminacije bazirane na religiji, vjerovanju ili nepripadanju nijednoj vjerskoj opciji te u promicanju ekumenizma kao aktivnog traženja zajedništva i nastojanja za suradnjom s drukčijim religijskim sustavima te s ljudima koji nemaju religijskog i vjerskog senzibiliteta. Posebno se zalažemo za stvaranje uvjeta za promoviranje etničkog, kulturnog, lingvističkog i religijskog identiteta manjina.

ZA HRVATSKU JAKE SREDNJE KLASE

Navedeni politički ciljevi za koje se treba zalagati u narednom razdoblju temelj su jačanja i razvijanja srednje klase. U Hrvatskoj su dominantne tri grupacije građana: oni koji i ekonomski i po svojim vrijednostima pripadaju srednjoj klasi; oni koji su zbog loše ekonomske situacije osiromašili, ali sebe vide kao pripadnike srednje klase i dijele njezine vrijednosti; oni koji sami ne očekuju da će dosegnuti razinu srednje klase, ali žele za svoju djecu osigurati tu razinu kvalitete života. Jaka srednja klasa znači stabilnu i prosperitetnu državu, dinamičnu ekonomiju, visoki stupanj i slobodu znanstvenog i kulturnog stvaralaštva i svijest o neotuđivom dostojanstvu i slobodi građanina. Zato je zajednički nazivnik razvojnih i političkih ciljeva za Hrvatsku stvaranje jake i stabilne srednje klase.